

การเปลี่ยนผ่านบทบาทของเทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสิน (兔儿神) ภายใต้พลวัตของอำนาจและวาทกรรมในสังคมจีน

The Transformation of the Rabbit God (兔儿神)

under the Dynamics of Power and Discourse in Chinese Society

ชนิชา คิตประเสริฐ¹

Chanicha Kidprasert

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ 10300 ประเทศไทย
Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University,
Bangkok 10300, Thailand e-mail: chanicha.ki@ssru.ac.th

Received : June 17, 2025 Revised : September 8, 2025 Accepted : September 11, 2025

บทคัดย่อ

เทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสิน (兔儿神) เป็นเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับความรักระหว่างเพศเดียวกัน แม้จะไม่ใช่ที่รู้จักในวงกว้าง แต่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ อำนาจ และวาทกรรมเพศวิถีในสังคมจีน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสิน ในบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมร่วมสมัย และ (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ วาทกรรม และการฟื้นคืนของความรู้ชายขอบ โดยใช้เทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสินเป็นกรณีศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ว่าด้วยวาทกรรม อำนาจ และความรู้ชายขอบ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูลจากตำนานพื้นบ้าน เอกสารประวัติศาสตร์ วรรณกรรม สื่อร่วมสมัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาเห็นว่า วาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสินดำรงอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยการกดทับผ่านศีลธรรมขงจื้อ ประมวลกฎหมายราชวงศ์ซิง ซึ่งใช้ควบคุมพฤติกรรมเพศสภาพในยุคจักรวรรดิ แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิทยา ซึ่งเคยนิยามรักร่วมเพศว่าเป็นความเบี่ยงเบนและนโยบายของรัฐ ส่งผลให้เทพเจ้าองค์นี้กลายเป็นความรู้ชายขอบที่อยู่นอกเหนือจากบรรทัดฐานหลักของสังคม อย่างไรก็ตาม ในบริบทสมัยใหม่โดยเฉพาะในได้หวัน วาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทู่เอ๋อร์เสินได้ถูกฟื้นคืนและแปรเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางเพศ ผ่านการตีความของศาลเจ้า สื่อศิลปะ และวัฒนธรรมร่วมสมัย

สะท้อนให้เห็นช่องทางของการต่อต้านและการสร้างอัตลักษณ์ทางเลือกในสังคมที่เปิดกว้างยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เทพเจ้าตูเอ้อร์เสิน; วาทกรรม; อำนาจ; ความรู้ชายขอบ; ความหลากหลายทางเพศ

Abstract

The Rabbit God is a deity associated with same-sex love. Although not widely known, it is significant for understanding the relationship between belief, power, and discourse on sexuality in Chinese society. This research aims to (1) study the transformation of discourses surrounding the Rabbit God in historical and contemporary social contexts, and (2) analyze the relationship between power, discourse, and the revival of subjugated knowledge, using the Rabbit God as a case study. The study is grounded in Michel Foucault's theoretical framework on discourse, power, and subjugated knowledge. It employs documentary research and qualitative content analysis, drawing on folklore, historical documents, literature, contemporary media, and relevant academic studies.

The findings reveal that discourses surrounding the Rabbit God have been embedded within shifting power structures over time, including suppression through Confucian moral codes, the Qing Dynasty's legal codes that regulated sexual behavior in the imperial era, medical and psychological paradigms that once pathologized same-sex love as a form of deviance, and state policies. These mechanisms rendered the Rabbit God a form of "subjugated knowledge" marginalized from mainstream norms. However, in the modern context—particularly in Taiwan—discourses about the Rabbit God have been revived and reinterpreted as a symbol of sexual diversity, through temple practices, artistic media, and contemporary culture. This reflects avenues of resistance and the construction of alternative identities in a more inclusive society.

Keywords: Rabbit God; Power; Discourse; Subjugated Knowledge; Sexual Diversity

บทนำ

ในปัจจุบัน วาทกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศได้รับการยอมรับมากขึ้น ความสนใจในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สำหรับวัฒนธรรมจีน แม้จะมีรากฐานของความสัมพันธ์แบบรักร่วมเพศปรากฏอยู่ในวรรณกรรมและประเพณีมาตั้งแต่อดีต (Hinsch, 1990; Kang, 2009; Chiang, 2010; Xu, 1999) แต่ระบบความรู้ที่ควบคุมเพศสภาพในสังคมจีนได้ทำให้เพศวิถีที่อยู่นอกเหนือจากรอบ “ชาย-หญิง” ถูกทำให้เงียบหรือกลายเป็น “ความรู้ชายขอบ” (subjugated knowledge)

กรณีของเทพเจ้าตู้เอ๋อร์เสิน (兔儿神) หรือเทพกระต่าย ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรักระหว่างชายกับชายในตำนานพื้นบ้านจีน สะท้อนพลวัตของอำนาจและวาทกรรมได้อย่างชัดเจน เทพองค์นี้มีต้นกำเนิดจากชายชื่อ “หูเทียนเป่า” (胡天保) ผู้ถูกลงโทษจนเสียชีวิตเพราะแอบรักขุนนางชาย และต่อมาวิญญูญาณของเขาได้รับการแต่งตั้งในยมโลกให้เป็นเทพผู้ดูแลความรักระหว่างชายกับชาย (Szonyi, 2003; Choi, 2015) แม้จะมีสถานะเป็นเทพในความเชื่อพื้นบ้าน แต่กลับไม่ปรากฏในวาทกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมกระแสหลักของจีนมาเป็นเวลานาน ซึ่งสะท้อนกระบวนการกดทับทางวาทกรรมที่เลือกนิยามว่า เทพเจ้าแบบใดควรได้รับการบูชา และแบบใดไม่ควร ถูกกล่าวถึง (ธีรยุทธ บุญมี, 2557: 54-55)

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเคลื่อนไหวด้านสิทธิความหลากหลายทางเพศ เทพเจ้าตู้เอ๋อร์เสินกลับมาเป็นที่รู้จักอีกครั้ง โดยเฉพาะในไต้หวัน ซึ่งมีการก่อตั้งศาลเจ้าเวเหมิงถิง (威明堂) เพื่อบูชาเทพองค์นี้อย่างเป็นทางการ (Davidson & Lin, 2023) ศาลเจ้าแห่งนี้กลายเป็นพื้นที่จิตวิญญูญาณและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มเพศทางเลือก (Bao, 2025) การกลับมาของเทพเจ้าตู้เอ๋อร์เสิน จึงไม่ได้เป็นเพียงการฟื้นฟูความเชื่อเท่านั้น หากยังเป็นการฟื้นคืน “ความรู้” และ “อัตลักษณ์” ของกลุ่มชายขอบ ภายใต้กรอบคิดของฟูโกต์ ซึ่งมองว่าอำนาจไม่ได้มีลักษณะกดทับจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว แต่ยังแทรกซึมอยู่ในวาทกรรม สถาบัน ภาษา และความรู้ที่สังคมผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง (ธีรยุทธ บุญมี, 2557: 177-187)

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาบทบาทของเทพเจ้าตู้เอ๋อร์เสินจึงไม่ใช่เพียงการศึกษาตำนานของเทพเจ้าพื้นบ้านองค์หนึ่ง หากแต่เป็นการสำรวจพลวัตของวาทกรรมเพศวิถีในบริบท

สังคมจีน ทั้งในแง่ของการผลิต การกดทับ และการฟื้นคืนของความรู้ชายขอบ งานวิจัยนี้ใช้เทพเจ้าตูเออร์ลินเป็นกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ความรู้ และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการจัดระเบียบวาทกรรม ตลอดจนวิเคราะห์บทบาทของผู้ผลิตวาทกรรมในแต่ละยุค ที่นิยามว่าอะไรสามารถพูดได้ถึง และอะไรควรถูกทำให้เงียบหรือกลายเป็นความรู้ชายขอบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าตูเออร์ลินในบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมร่วมสมัย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ วาทกรรม และการฟื้นคืนของความรู้ชายขอบ ผ่านกรณีของเทพเจ้าตูเออร์ลิน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

กรอบแนวคิดหลักของงานวิจัยนี้ยึดตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ผ่านการอธิบายและตีความโดยธีรยุทธ บุญมี (2557) โดยให้ความสำคัญกับสามแนวคิด ได้แก่ วาทกรรม (discourse) อำนาจ (power) และความรู้ชายขอบ (subjugated knowledge)

วาทกรรมมิได้เป็นเพียงภาษาหรือถ้อยคำ แต่คือโครงสร้างของความคิด ระบบความรู้ และกฎเกณฑ์ที่ควบคุมความหมายของสิ่งต่าง ๆ ในสังคม วาทกรรมทำหน้าที่กำหนดว่าเรื่องใดสามารถพูดได้ ใครพูด และพูดในบริบทใด โดยวาทกรรมทำหน้าที่ควบคุมความหมายและผลิตความจริงในแต่ละยุคสมัย

ฟูโกต์เชื่อว่าวาทกรรมดำรงอยู่ร่วมกับอำนาจ อำนาจในที่นี้ไม่ใช่แค่การควบคุมโดยรัฐ แต่แทรกซึมอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของสังคม อำนาจไม่ได้เพียงสั่งห้ามหรือปราบปราม แต่ยัง “ผลิต” ความรู้และกรอบความคิด อำนาจกำกับสิ่งที่ถูกมองว่า “ปกติ” และสิ่งที่ถือว่า “เบี่ยงเบน”

เมื่ออำนาจและวาทกรรมร่วมกันควบคุมการผลิตความรู้ ทำให้ความรู้บางประเภทถูกมองข้าม ลบเลือนหรือไม่ได้รับการยอมรับและกลายเป็นความรู้ชายขอบ ความรู้ประเภทนี้มักอยู่ในรูปของความเชื่อพื้นบ้าน เรื่องเล่าทางเลือน หรือประสบการณ์ของกลุ่มชายขอบ ซึ่งเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานหลักของสังคม

อย่างไรก็ตาม พูโกต์มิได้มองความรู้ชายขอบในฐานะเหยื่อของอำนาจเพียงฝ่ายเดียว เขาเห็นว่าในทุกโครงสร้างของอำนาจ ย่อมมีพื้นที่ของการต่อต้านและการสร้างวาทกรรมใหม่ ความรู้ชายขอบจึงสามารถฟื้นคืนและมีบทบาทใหม่ในสังคมได้ ผ่านการต่อรอง ความหมายและการสร้างอัตลักษณ์แบบทางเลือก การฟื้นคืนของความรู้ชายขอบจึงไม่ใช่เพียงการย้อนอดีต หากคือการสร้างความหมายใหม่ที่ท้าทายความจริงแบบเดิม

2. วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเทพเจ้าทุเออร์เสิน (兔儿神)

การศึกษาว่าด้วยวาทกรรมทางเพศในบริบทจีนได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ชายรักชาย งานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าทุเออร์เสินและวาทกรรมเพศในบริบทจีนเผยให้เห็นถึงพลวัตของอำนาจ ความรู้ และความหมายทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายในประวัติศาสตร์จีนไม่ใช่สิ่งแปลกปลอม แต่มีรากลึกในวัฒนธรรมดั้งเดิม งานของ Hinsch (1990) และ Kang (2009) ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายมีอยู่ในจีนมาอย่างยาวนาน ทั้งยังไม่ได้ถูกห้ามอย่างเด็ดขาด หากไม่ท้าทายต่อกรอบอำนาจหรือศีลธรรมหลักของสังคม Guo (2013: 213-238) ระบุว่าในช่วงปลายราชวงศ์หมิง ถึงต้นสาธารณรัฐความสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายมิได้ถูกกีดกันออกจากพื้นที่สาธารณะโดยสิ้นเชิง หากยังสามารถปรากฏผ่านสื่อที่ผู้คนพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ตัวละครประเภท乾旦¹ โปสเตอร์ และภาพประกอบต่าง ๆ

หนึ่งในพื้นที่ที่ปรากฏความสัมพันธ์รูปแบบนี้อย่างชัดเจนคือมณฑลฝูเจี้ยน Xu (1999: 35-41) และ Choi (2015: 69-77) วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นในช่วงปลายราชวงศ์หมิงถึงต้นสาธารณรัฐที่กล่าวถึงความรักระหว่างชายกับชาย (男风) อย่างเปิดเผย โดยเฉพาะในรูปแบบของพี่น้องสาบาน (契兄弟) และพิธีกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าทุเออร์เสิน ซึ่งมีต้นกำเนิดในมณฑลฝูเจี้ยน สะท้อนให้เห็นว่าในยุคสมัยดังกล่าวความสัมพันธ์ชายรักชายได้รับการยอมรับในสังคมท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม รัฐมีบทบาทสำคัญในการกำกับและควบคุมวาทกรรมเหล่านี้ งานของ Szonyi (2003: 67-82) ชี้ว่ารัฐจีนใช้อำนาจผ่านกฎหมายและกรอบศีลธรรมแบบขงจื้อในการจำกัดความชอบธรรมของพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าทุเออร์เสิน โดยจัดให้เป็นพิธีกรรมต้องห้าม (淫祀) และดำเนินมาตรการทั้งในเชิงกายภาพและ

¹乾旦 (qiándàn) เป็นคำที่ใช้เรียกนักแสดงชายซึ่งรับบทผู้หญิงในการแสดงงิ้วจีนโบราณ โดยคำว่า 乾 (qián) หมายถึงผู้ชาย และ 旦 (dàn) คือบทบาทผู้หญิง

สัญลักษณ์ เช่น การทำลายศาลเจ้า หรือการตีตราผู้ศรัทธาว่าเบี่ยงเบนทางศีลธรรม Lin (2009) ได้กล่าววาทกรรมในสมัยราชวงศ์ชิงเริ่มมีการควบคุมปรากฏการณ์ชายรักชาย อย่างเป็นระบบมากขึ้น และมีการนำหลักศีลธรรมแบบขงจื๊อมาใช้ในการพิจารณาคดีที่ เกี่ยวข้องกับเพศเดียวกัน

ในศตวรรษที่ 20 การนิยามเพศวิถีในจีนได้เปลี่ยนจากกรอบศีลธรรมดั้งเดิม มาสู่ การควบคุมภายใต้กรอบวิทยาศาสตร์และการแพทย์สมัยใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลจากตะวันตก Chiang (2010) วิเคราะห์ว่าความรักเพศเดียวกันเริ่มถูกนิยามใหม่ จากการมองว่าเป็น เพียงพฤติกรรมไปสู่อัตลักษณ์เฉพาะบุคคล แต่ในขณะเดียวกันก็นำไปสู่การ "ทำให้เป็นพยาธิ วิทยา" หรือมองว่าความหลากหลายทางเพศเป็นอาการของความเบี่ยงเบนหรือความผิดปกติ ทางจิต แม้ต่อมาความสัมพันธ์แบบเพศเดียวกันจะถูกยกเลิกจากสถานะความผิดทางอาญา แต่ Guo (2007) ชี้ให้เห็นว่าการหายไปของความผิดอาญาต่อเพศวิถีนั้น มิได้หมายถึง การปลดปล่อยอย่างแท้จริง กลับเป็นการเปลี่ยนรูปแบบการควบคุม โดยใช้วาทกรรมทาง สุขภาพ กฎหมาย และจิตเวชศาสตร์ในการจัดระเบียบพฤติกรรมส่วนบุคคลแทน

อย่างไรก็ตาม ความรู้ชายขอบเกี่ยวกับเทพเจ้าอู่ออร์ลินมิได้สูญหายไป หากกลับ ถูกฟื้นคืนในยุคร่วมสมัย โดยเฉพาะในไต้หวัน ซึ่งหนึ่งในดินแดนแรก ๆ ของเอเชียที่มี การเคลื่อนไหวด้านสิทธิความหลากหลายทางเพศอย่างแข็งขัน Supawantanakul (2019, อ้างใน อติศร จันทรสุข และคณะ, 2563: 49-50) ระบุว่า ไต้หวันมีภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรต่อ ผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างมากในเอเชีย เห็นได้จากการจัดไพรด์พาเหรดและมี ย่านสถานบันเทิงสำหรับชายรักชายในไทเป ขณะที่รายงานของ United Nations Development Programme & China Women's University (2018) และ Chen (2014) แสดงให้เห็นว่าความพยายามในจีนแผ่นดินใหญ่ยังเผชิญแรงต้านจากโครงสร้างรัฐ และค่านิยมดั้งเดิม

จากการถูกกดทับโดยอำนาจรัฐสู่การกลับมามีเสียงในสังคมสมัยใหม่ของเทพเจ้าอู่ออร์ลิน เป็นกรณีศึกษาที่สะท้อนพลังของวาทกรรมในการกำหนดและเปลี่ยนแปลงความรู้ พร้อมเผยให้เห็นช่องทางของการต่อต้านและการฟื้นฟูความรู้ชายขอบในสังคมจีนร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม แม้มีงานวิจัยที่กล่าวถึงเทพองค์นี้ในฐานะสัญลักษณ์ของเพศวิถีชายขอบ แต่ ยังขาดการวิเคราะห์พลวัตของบทบาทและความหมายในแต่ละยุคสมัยอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะผ่านกรอบอำนาจและวาทกรรม งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อขยาย ความเข้าใจต่อการผลิต การเปลี่ยนแปลง และการต่อรองของความรู้ชายขอบในวัฒนธรรม จีนร่วมสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยสำรวจและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทุเออร์เสิน ในบริบททางประวัติศาสตร์และสังคมร่วมสมัย โดยใช้แหล่งข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ ตำนานพื้นบ้าน บันทึกทางประวัติศาสตร์ เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสื่อสมัยใหม่ เช่น สื่อออนไลน์ เว็บไซต์ศาลเจ้า การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การสร้างและควบคุมวาทกรรมโดยผู้มีอำนาจ (2) กลไกอำนาจที่ทำให้วาทกรรมชายขอบถูกกดทับหรือลบเลือน (3) การฟื้นคืนและการต่อรองของวาทกรรมชายขอบในบริบทสมัยใหม่

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์พลวัตของวาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทุเออร์เสินจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสำรวจบทบาทของผู้ผลิตวาทกรรม กลไกของอำนาจที่กดทับความรู้ชายขอบ และความพยายามในการฟื้นคืนวาทกรรมเหล่านี้ในบริบทสมัยใหม่ ตามกรอบแนวคิดของฟูโกต์ว่าด้วยอำนาจ วาทกรรม และความรู้ชายขอบ เพื่อตีความการเปลี่ยนแปลงของความหมายและบทบาทของเทพเจ้าองค์นี้ในแต่ละยุคสมัย โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและควบคุมวาทกรรมโดยผู้มีอำนาจ

วาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าทุเออร์เสินไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นกลาง หากแต่เป็นผลจากการต่อสู้เชิงอำนาจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่มีบทบาทในการกำหนดความหมายและกรอบการรับรู้ต่อเพศวิถีชาย-ชายในแต่ละยุคสมัย การวิเคราะห์นี้แบ่งกลุ่มผู้ผลิตวาทกรรมหลักออกเป็น 3 กลุ่มตามบทบาทและท่าทีต่อเทพเจ้าองค์นี้

1.1 ปัญญาชนและนักเขียน: การเปิดพื้นที่ให้เพศวิถีชายรักชายผ่านวรรณกรรม

ในส่วนนี้จะหยิบยกกรณีของหยวนเหมย (袁枚) กวีสมัยราชวงศ์ชิง มาเป็นตัวแทนในการวิเคราะห์ เขามีบทบาทสำคัญในการสร้างและเผยแพร่การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายรักชายผ่านงานวรรณกรรมเรื่อง “สิ่งที่ขงจื้อไม่พูดถึง” 《子不语·卷十九·兔儿神》 หนังสือรวมเรื่องลึกลับที่บันทึกเรื่องของหูเทียนเป่า (胡天保) ซึ่งภายหลังได้กลายเป็นเทพเจ้าผู้ดูแลความรักระหว่างชายกับชาย

วาทกรรมของหยวนเหมยผสมผสานทั้งการประณามพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรม และ
ในขณะเดียวกันก็เปิดพื้นที่ให้การยอมรับความรักแบบชายรักชาย :

“我以非礼之心干犯贵人，死固当，然毕竟是一片爱心，一时痴想，与寻常害人者不同。” (Wang, 1993: 362)

(เราล่วงเกินท่านผู้สูงศักดิ์ด้วยความคิดที่ไม่สมควร ถึงแม้จะต้องโทษถึงตายก็ไม่
เกินเลย แต่ทั้งหมดที่ทำไปก็เพราะความรักอันแท้จริง เป็นเพียงความหลงใหลชั่วขณะ
หาใช่การคิดร้ายเหมือนคนเลวทั่วไป)

ข้อความนี้สะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างบรรทัดฐานศีลธรรมของรัฐ ที่มองว่าการ
กระทำเช่นนี้เป็นความผิดร้ายแรง กับความรู้สึกร่วมบุคคลที่เห็นว่าการกระทำเกิดจาก
ความรักอันบริสุทธิ์ ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นช่องว่างที่เปิดให้เกิดการตีความใหม่ต่อ
ความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกัน

“冥间官吏俱笑我、揶揄我，无怒我者。” (Wang, 1993: 362)

(เจ้าหน้าที่ในยมโลกต่างหัวเราะ เย้าเหย้า แต่ไม่มีใครโกรธเกลียดข้าเลย)

ข้อความนี้แสดงถึงท่าทีแบบอ่อนปรน (态度宽容) ของอำนาจเหนือมนุษย์
ซึ่งต่างจากการลงโทษในโลกมนุษย์ “การเย้าเหย้า” (揶揄) แม้ดูเป็นการล้อเลียน
แต่กลับบ่งบอกถึงการยอมรับโดยนัยว่าความรักระหว่างชายกับชายไม่ใช่สิ่งผิดบาป

“今阴官封我为兔儿神，专司人间男悦男之事，可为我立庙招香火。” (Wang, 1993: 362)

(ตอนนี้ข้าได้รับแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่ในยมโลกให้เป็นเทพกระต่ายตูเอ้อร์สิน
มีหน้าที่ดูแลเรื่องชายรักชายบนโลกมนุษย์ หากเป็นไปได้ขอให้ตั้งศาลบูชาแก่ข้าด้วย)

การที่หูเทียนเป่าได้รับแต่งตั้งให้เทพเจ้าตูเอ้อร์สินโดยเจ้าหน้าที่ในยมโลก
เป็นการ “ทำให้ศักดิ์สิทธิ์” ของเทพเจ้า โดยมอบสถานะและหน้าที่อย่างเป็นทางการ
ในโลกหลังความตาย สะท้อนการสร้างความชอบธรรมให้กับวาทกรรมชายรักชายผ่าน
กลวิธีทางวรรณกรรม

วาทกรรมข้างต้นตรงกับสำนวนจีนที่ว่า “เต้นรำภายใต้โซ่ตรวน” (戴着镣铐跳舞)² กล่าวคือ หยวนเหมยในฐานะกวีต้องรักษาสำนวนภาษาในการเขียนภายใต้
บรรทัดฐานศีลธรรมแบบขงจื้อ ขณะเดียวกันก็ใช้กลวิธีทางวรรณกรรมเพื่อเปิดพื้นที่ให้

²戴着镣铐跳舞 (dàizhe liàokào tiàowǔ) เป็นสำนวนที่หมายถึง “การสร้างสรรค์หรือลงมือทำอะไรภายใต้ข้อจำกัดทางอำนาจหรือกฎเกณฑ์ที่เข้มงวด”

กับความรักระหว่างชายกับชายอย่างแยบยล วาทกรรมของเขาแสดงให้เห็นว่า ความรักระหว่างชายกับชายในยุคนั้นไม่ได้ถูกมองในทางลบแต่เพียงด้านเดียว หากแต่ปรากฏผ่านหลายมุมมอง ทั้งในฐานะความผิดที่เข้าใจได้ ความรักที่บริสุทธิ์ ไปจนถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับการยอมรับ โดยความหมายเหล่านี้ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้พูด และภายใต้โครงสร้างอำนาจแบบใดที่ควบคุมการตีความนั้น

1.2 ขุนนางและเจ้าหน้าที่รัฐ: การควบคุมและปราบปรามผ่านวาทกรรม “เทพเจ้าหรือพิธีกรรมนอกรีต” (淫祀)

วาทกรรมของขุนนางและเจ้าหน้าที่รัฐในสมัยราชวงศ์ชิงแสดงออกอย่างชัดเจนในเชิงกำกับและควบคุมทางศีลธรรม โดยจัดวางเทพเจ้าทุเออร์ลินให้อยู่ในกลุ่ม “เทพเจ้าหรือพิธีกรรมนอกรีต” (淫祀) ซึ่งถือว่าเบี่ยงเบนจากศาสนาอันชอบธรรม จากบันทึกเหตุการณ์ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน เล่มที่ 55 《重纂福建通志·卷五十五》ได้บันทึกถึงบทบาทของขุนนางคนสำคัญอย่าง จู กุ้ย (朱珪) และ อู๋ หรงกวง (吴荣光) ในการพยายามกวาดล้างความเชื่อนี้ โดยบันทึกถึงการบูชาเทพเจ้าองค์นี้ไว้ว่า:

“本道访闻省城，有淫祀二种，其一名胡田宝，塑为两人相抱，一面稍苍，一面嫩白，俗称小官庙。……随用猪大肠及鳧，涂泥像之口以为谢。” (Sun et al., 2011a: 347)

(ข้าพเจ้าได้ไปเยือนเมืองหลวงของมณฑล พบว่ามีพิธีกรรมบูชาที่ลามกอยู่สองประเภท หนึ่งในนั้นเรียกว่า “หูเถียนเป่า” ซึ่งเป็นรูปปั้นชายสองคนกอดกัน ใบหน้าหนึ่งแก่อีกใบหน้าอ่อนเยาว์ ชาวบ้านเรียกกันว่า “ศาลเจ้าเสนาบดีน้อย”... พวกเขาฆ่าหมูและนำตาลมาทาที่ปากของรูปปั้นเป็นการเช่นไหว้)

เห็นได้ว่าในเอกสารนี้มีการบรรยายลักษณะของเทพทุเออร์ลินและพิธีกรรมของชาวบ้านที่แสดงถึงลักษณะธรรมเนียมเพศที่ผิดจากบรรทัดฐานของสังคม ณ ขณะนั้น นอกจากนี้ยังมีการใช้คำที่มีความหมายรุนแรงมาทำให้พิธีกรรมดูกลายเป็นเรื่องน่ารังเกียจ เพื่อสร้างภาพจำว่าเทพเจ้าองค์นี้คือภัยต่อระเบียบสังคม และสร้างความชอบธรรมในการปราบปราม เช่น

“从未有淫污卑辱，诞妄凶邪，列诸像祀，公然祈报，如闽俗之甚者也。” (Sun et al., 2011a: 347)

(ไม่เคยมีการบูชาสิ่งใดที่ลามก ต่ำช้าวิปลาส และผิดศีลธรรม ถึงขั้นตั้งรูปเคารพบูชากันอย่างโจ่งแจ้งแถมเช่นประเพณีในผู้เจียนนี้เลย)

“凡无耻淫荡之徒，见少年子弟，欲图苟合，即向泥像祈求。于是设计勾诱，得遂所欲，谓是胡田宝之默佑。” (Sun et al., 2011a: 347)

(ผู้ไร้ยางอายที่ต้องการหลบนอนกับเด็กหนุ่ม จะไปขอพรจากรูปปั้นหูเทียนเป่า แล้วจึงวางแผนหลอกล่อให้สำเร็จเชื่อว่าเทพจะช่วยให้สมปรารถนา)

วาทกรรมดังกล่าวใช้คำว่า“淫污” (ลามก สกปรก) “卑辱” (ต่ำต้อย) “诞妄” (เหลวไหล เพื่อเจ้า) “凶邪” (ชั่วร้าย อัปมงคล) “无耻” (ไร้ยางอาย) “淫荡之徒” (ผู้มีพฤติกรรมสำส่อน) “苟合” (สมสู่ มั่วโลภ) และ“勾诱” (ล่อลวง) ซึ่งมีความหมายเชิงลบและรุนแรง มาสร้างกรอบทำให้พฤติกรรมชายรักชายกลายเป็นสิ่งผิดไร้ยางอาย

1.3 ชุมชนท้องถิ่น: การตีบทด่าววาทกรรมชายรักชายในมณฑลผู้เจียน

แม้เสียงของชาวบ้านจะไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนเหมือนกับกลุ่มปัญญาชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐ แต่การดำรงอยู่ของความสัมพันธ์แบบชาย-ชายในรูปแบบ “พี่น้องสาบาน” (契兄弟) และพิธีกรรมบูชาเทพเจ้าหูเอ๋อร์สิน สะท้อนถึงการดำรงอยู่ของวาทกรรมอีกชุดหนึ่งซึ่งถูกผลิตและส่งต่อในระดับชุมชน เป็นวาทกรรมชายชอบที่ฝังตัวอยู่ในวัฒนธรรมท้องถิ่นภายใต้อำนาจรัฐ

บันทึกเกร็ดประวัติศาสตร์สมัยราชวงศ์หมิงรัชศกวานลี 《万历野获编》ซึ่งเขียนโดยเสิ่น เต๋อฝู (沈德符) ได้บรรยายถึงธรรมเนียมของชาวผู้เจียนไว้ว่า:

“闽人酷重男色，无论贵贱妍媸，各以其类相结，长者为契兄，少者为契弟。” (Shen, 1959: 902)

(ชาวผู้เจียนให้ความสำคัญกับชายงามอย่างมาก ไม่ว่าจะชนชั้นสูงหรือต่ำ งามหรือชั่วล้วนจับคู่กันตามลักษณะของตน คนอายุมากเรียกว่า “พี่สาบาน” คนอายุน้อยเรียกว่า “น้องสาบาน”)

แม้รัฐจะมองว่าความสัมพันธ์แบบ “พี่น้องสาบาน” เบี่ยงเบนและผิดศีลธรรม แต่ในระดับชาวบ้านกลับถูกยอมรับและหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตซึ่งสะท้อนผ่านพิธีกรรมบูชาเทพเจ้าหูเอ๋อร์สินที่ปรากฏในบ้านที่เรื่องราวเบ็ดเตล็ดแห่งผู้เจียน 《闽杂记》 ของซือ หงเป่า (施鸿保) ขุนนางสมัยราชวงศ์ชิง ดังนี้:

“省中向有胡天保、胡天妹庙，男女淫祀也。胡天保亦曰蝴蝶宝。其像二人，一稍苍，一少晰，前后相偎而坐。凡有所悦姣童，禱

其像，取炉中香灰，暗撒所悦身上，则事可谐。谐后以猪肠油及糖涂像口外。俗呼其庙为小官庙。” (Lai, 1985: 105)

(ในมณฑลมีศาลของหู่เทียนเป่าและหู่เทียนเม่ย ถือเป็นพิธีกรรมนอกรีตระหว่างชายหญิง หู่เทียนเป่าก็เรียกอีกชื่อหนึ่งว่าหู่เตี้ยเป่า รูปปั้นเป็นชายสองคนหนึ่งแก่เล็กน้อย อีกคนยังหนุ่ม นั่งแนบชิดกัน คนที่หลงรักชายหนุ่มรูปงามจะไปขอพรจากรูปนี้ แล้วนำซีไถ่จากกระถางรูปโยยใส่คนที่ตนชอบ หากล้มเหลวก็ผล ก็จะกลับมาเช่นไหว้ด้วยไต้หมู น้ำมัน และน้ำตาล โดยเรียกศาลนี้ว่า “ศาลเสนาบดีน้อย”)

ถึงแม้ว่าจะถูกบันทึกด้วยภาษาของขุนนางซึ่งมักตีตราว่าเป็นพิธีกรรมนอกรีต แต่ข้อความดังกล่าวกลับสะท้อนว่าวาทกรรมชายรักชายในระดับชุมชนก็ยังสามารถดำรงอยู่ผ่านพิธีกรรม ความเชื่อ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แม้จะอยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจที่พยายามควบคุมความหมายของเพศวิถีผ่านศีลธรรมและระเบียบแบบแผนจากรัฐก็ตาม

2. กลไกอำนาจที่ทำให้วาทกรรมชายชอบถูกกดทับหรือลบเลือน

การจัดการกับเทพเจ้าหู่เอ๋อร์เสินและความสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันในประวัติศาสตร์จีน ไม่ได้อาศัยเพียงบทลงโทษทางกฎหมายหรือการประณามทางศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังอาศัยกลไกของอำนาจที่แทรกซึมอยู่ในระบบความคิด ความเชื่อ และความรู้อันสูงส่ง การควบคุมเหล่านี้ดำเนินไปผ่านการสร้าง “ความจริง” และตีกรอบว่าอะไรคือสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

2.1 การหล่อหลอมบรรทัดฐานศีลธรรมผ่านปรัชญาขงจื๊อ

ปรัชญาขงจื๊อเน้นความสำคัญของความกตัญญู (孝) จารีต (礼) และมนุษยธรรม (仁) ซึ่งรวมกันเป็นกรอบจริยธรรมของครอบครัว โดยกำหนดว่าชายต้องแต่งงานกับหญิงเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูล (传宗接代) ไม่ใช่เพื่อความรักส่วนตัวเท่านั้น ดังคำกล่าวของเมิ่งจื๊อ (孟子) ที่ว่า: “不孝有三，无后为大” หมายถึง “ความไม่กตัญญูมีสามประการ แต่การไม่มีบุตรสืบสกุลถือเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุด”³ เมิ่งจื๊อยังวางรากฐานทางสังคมผ่านระบบความสัมพันธ์หลักห้าประการ (五伦) ได้แก่ พ่อ-ลูก กษัตริย์-ขุนนาง สามี-ภรรยา พี่-น้อง และเพื่อน โดยในความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา (夫妇有别) ซึ่งเน้นบทบาทที่แตกต่างกันของชายและหญิง อันเป็น

³ตามคำอธิบายของเจ้าฉี (赵岐) ในคัมภีร์ 《孟子章句》 ในสมัยราชวงศ์ฮั่น คำว่า “无后” หมายถึงการไม่มีบุตรสืบตระกูล ถือเป็นความไม่กตัญญูรูปแบบหนึ่งตามค่านิยมของสังคมโบราณ

รากฐานที่หล่อหลอมให้เพศวิถีที่ไม่สอดคล้องกับกรอบครอบครัวแบบชาย-หญิงถูกมองว่าเปี่ยงเบน

ในสมัยราชวงศ์ชิงขุนนางจู่ กุ้ยได้ประณามการบูชาเทพเจ้าทูเออร์สินว่าเป็น “พิธีกรรมนอกรีต” (淫祀) และเปรียบเทียบเทพเจ้าทูเออร์สินกับสัตว์เดรัจฉาน (牲畜) มีการบันทึกไว้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน เล่มที่ 55 《重纂福建通志·卷五十五》：

“今既为男矣，乃甘为人所淫；幸为人矣，乃甘奉祀牲畜……”(Sun et al., 2011a: 347)

(เมื่อเป็นชายกลับยินยอมให้ผู้อื่นล่วงละเมิดอย่างเต็มใจ โชคดีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ กลับยอมก้มหัวบูชาสัตว์เดรัจฉาน...)

ถ้อยคำดังกล่าวเป็นการลดทอนศักดิ์ศรีของผู้เปี่ยงเบนจากชนบดั้งเดิม ผ่านการดูหมิ่นและทำให้เกิดความอับอาย โดยใช้กรอบศีลธรรมขงจื้อเป็นเครื่องมือกดทับเพศวิถีที่แตกต่าง

แม้สังคมจีนปัจจุบันจะไม่ได้ยึดถือลัทธิขงจื้ออย่างเคร่งครัดเช่นในอดีต แต่อิทธิพลของจารีตเหล่านี้ยังคงแฝงตัวอยู่ในระบบการศึกษาและวาทกรรมของรัฐ ตัวอย่างเช่น หนังสือเรียนวิชาศีลธรรมและกฎหมาย 《思想道德与法治》 ระดับมหาวิทยาลัยในจีน ให้คำจำกัดความของ “ความรัก” (恋爱) ไว้ว่า:

“恋爱是男女基于一定的社会基础和共同的生活理想……渴望对方成为自己终身伴侣的一种强烈、纯真、专一的感情” (Textbook Compilation Group of Ideological and Moral Cultivation and Legal Basis, 2023: 117)

(ความรักคือความรู้สึกอันลึกซึ้ง บริสุทธิ์ และมั่นคงระหว่างชายหญิง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสังคมบางประการและอุดมคติในการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยต่างปรารถนาให้เป็นคู่ชีวิตตลอดไป)

เห็นได้ว่าร่องรอยของปรัชญานี้ยังคงฝังแน่นอยู่ในวาทกรรมหลักของรัฐ เช่น แนวคิด “หน้าที่ของลูกชาย” ที่ต้องแต่งงานและมีบุตร การนิยาม “ความรัก” ว่าต้องจบลงที่ครอบครัวชายหญิง และการเน้น “คุณธรรมของครอบครัว” ในฐานะหลักจริยธรรมของสังคม เป็นการการควบคุมความรู้ผ่านวาทกรรม ซึ่งไม่ต้องใช้การลงโทษ แต่หล่อหลอมให้ผู้คนเชื่อโดยสมัครใจว่า ความรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และไม่สอดคล้องกับชีวิตที่ดีงาม

2.2 การควบคุมความระบอบเชื่อผ่านศาสนา กฎหมายและนโยบายของรัฐ

ในโครงสร้างอำนาจของรัฐจีนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ศาสนา กฎหมาย ตลอดจนนโยบายของรัฐ ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ “ผลิตความจริง” ที่นิยามว่าอะไรควรยอมรับหรือปฏิเสธในสังคม รวมถึงกรณีของเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสินซึ่งเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์แบบชายรักชาย

ในสมัยปลายราชวงศ์ซิง แนวคิดเรื่องศาสนาอันชอบธรรม (正祀) และศาสนานอกกรีต (淫祀) ได้กลายเป็นกรอบในการแบ่งแยกความเชื่อที่รัฐยอมรับและความเชื่อที่ต้องปราบปราม ศาลเจ้าที่บูชาเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสินถูกจัดอยู่ในหมวดหลัง และกลายเป็นเป้าหมายของการกวาดล้าง

คำสั่งของขุนนางจู่ กุ้ย ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน เล่มที่ 140 《重纂福建通志卷·卷百四十》 ระบุว่า:

“毁胡天宝、牛头愿两淫祠，投像于水，械庙祝于通衢。” (Sun et al., 2011b: 182)

(ทำลายศาลเจ้าหู่เทียนเป่าและหนิวโถวหยวนซึ่งถูกจัดเป็นศาลลามกโยนรูปปั้นลงแม่น้ำ และนำผู้ดูแลศาลมาใส่ตรวนประจานกลางถนน)

การกระทำเช่นนี้ ไม่ใช่เพียงการจัดการกับวัตถุผิดจารีต แต่เป็นกลไกอำนาจที่รัฐใช้เพื่อทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าต่อหน้าสาธารณชน พร้อมกับสร้างวาทกรรมใหม่ที่ชี้ว่าเทพเจ้าองค์นี้คือต้นเหตุแห่งความเสื่อมทางศีลธรรม นอกจากการทำลายเชิงสัญลักษณ์ รัฐยังดำเนินการทางกฎหมาย โดยถือว่าเทพองค์นี้มีบทบาทในการ “ยุยงให้กระทำความผิดศีลธรรม” ดังเช่นขุนนางอู่ หรงกวงได้ตรวจสอบกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางเพศ (奸) ตามประมวลกฎหมายราชวงศ์ซิง เพื่อนำมากำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบูชาเทพเจ้าองค์นี้ โดยในเอกสารทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของมณฑลฝูเจี้ยน เล่มที่ 55 《重纂福建通志卷·卷五十五》 ระบุว่า:

“强奸十二岁下幼童者拟斩，和奸者拟绞。即非十二岁以下，和同鸡奸者，亦杖一百枷号一个月。” (Sun et al., 2011a: 348)

(ผู้ที่ข่มขืนเด็กอายุต่ำกว่าสิบสองปี ให้ลงโทษประหารชีวิตโดยการตัดหัว หากเป็นการสมยอมให้ลงโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ แม้ไม่ใช่เด็กที่อายุต่ำกว่า 12 ปี แต่เป็นการร่วมประเวณีระหว่างชายกับชาย ก็ให้เสียน 100 ที และใส่โซ่ตรวนประจานเป็นเวลา 1 เดือน)

“胡田宝导淫受谢，即应律以教‘诱人犯法与人同罪’之条。” (Sun et al., 2011a: 348)

(เหตุที่ยื่นเป้าชักนำให้ผู้อื่นกระทำความผิดสมควรได้รับโทษตามมาตราที่ว่า “ผู้ยุยงให้กระทำความผิดต้องรับโทษเทียบเท่าผู้กระทำความผิดเอง”)

การตีความเช่นนี้เปิดทางให้รัฐดำเนินคดีกับทั้งผู้บูชา ผู้ดูแลศาลเจ้า และแม้แต่การทำลายศาลเจ้าและรูปปั้นเทพเจ้า โดยเปลี่ยนความเชื่อให้กลายเป็นความผิดทางกฎหมาย และผลักเทพเจ้าเอ๋อริสึนออกจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เข้าสู่พื้นที่ของความผิดอย่างสมบูรณ์

นับตั้งแต่ยุคสาธารณรัฐเป็นต้นมา แม้จีนจะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่ระบุความรักเพศเดียวกันว่าเป็นความผิดโดยตรง แต่ในช่วงปี 1979-1997 กฎหมาย “ความผิดฐานอันธพาล” (流氓罪) เคยถูกใช้เป็นเครื่องมือควบคุมและลงโทษพฤติกรรมชายรักชาย โดยอาศัยการตีความว่าเป็น “พฤติกรรมลามกอนาจาร” หรือ “ผิดศีลธรรมสาธารณะ” จนกระทั่งมีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวในปี 1997 ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการลดการเอาผิดทางอาญาต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Guo, 2007: 51-61) อย่างไรก็ตาม กลไกการควบคุมได้เปลี่ยนรูปแบบเป็น “การควบคุมเชิงสัญลักษณ์” ผ่านการเซ็นเซอร์สื่อ การระงับกิจกรรมอย่าง Shanghai Pride (Jiang, 2020) และการปิดบัญชีสื่อสังคมของกลุ่ม LGBTQ+ บน WeChat (Pak, 2021) ขณะเดียวกัน รัฐบาลจีนได้เพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ LGBT ปักกิ่ง ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์กรชั้นนำที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม LGBTQ+ ได้ประกาศยุติการดำเนินงานในเดือนพฤษภาคม 2023 โดยให้เหตุผลว่าเป็น “สถานการณ์สุดวิสัยที่ไม่เอื้ออำนวย” (ไทยโพสต์, 2566) นอกจากนี้ รายงานจากคู่มือส่งเสริมสิทธิทางกฎหมายของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ 《同志法律权益倡导手册》 ชั่ววอองค์กร LGBTQ+ จำนวนมากในจีนไม่สามารถจดทะเบียนอย่างเปิดเผยได้ และถูกจัดว่าเป็นองค์กรผิดกฎหมาย (非法社会组织) ซึ่งหมายถึงการถูกตัดสิทธิในทางกฎหมายโดยปริยาย (Zhu, 2017)

มาตรการเหล่านี้ทำหน้าที่ควบคุมวาทกรรม ทำให้ความเชื่อและตัวตนของกลุ่มชายรักชาย หายไปจากพื้นที่ของความจริงที่รัฐยอมรับ กระบวนการนี้สะท้อนสิ่งที่ฟูโกด์เรียกว่า “ระบอบความจริง” (regime of truth) คือระบบการผลิตความจริงที่ไม่ได้จำกัดแค่ว่าอะไร “จริง” หรือ “เท็จ” แต่กำหนดด้วยว่า อะไรพูดได้ และอะไรที่ต้องถูกทำให้เงียบงัน

2.3 การนิยามเพศวิถีผ่านวาทกรรมทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิทยา

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิทยา ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือในการอธิบายความเป็นจริงเท่านั้น หากแต่ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของ “กลไกการผลิตวาทกรรมแห่งความปกติ” (normativity) ที่กำกับความคิดของสังคมต่อเพศวิถีที่เบี่ยงเบนจากกรอบบรรทัดฐาน

ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ความรู้จากตะวันตกเกี่ยวกับ “ความผิดปกติทางเพศ” (sexual perversion) และ “ความวิปริตทางจิต” (sexual inversion) ได้ถูกนำเข้าสู่จีนผ่านการแพทย์สมัยใหม่และตำราจิตเวช ซึ่งสอดรับเข้ากับกรอบศีลธรรมขงจื้อ ทำให้ความรักเพศเดียวกันถูกนิยามว่าผิดปกติและควรได้รับการบำบัดรักษา (Dikötter, 1995; Chiang, 2010)

แม้ในปี 2001 สมาคมจิตเวชจีนจะประกาศถอดถอน “รักเพศเดียวกัน” (同性恋) ออกจากบัญชีโรคทางจิตเวชอย่างเป็นทางการ แต่ในขณะนั้นการรับรู้สาธารณะในสังคมจีนกลับยังไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก ดังปรากฏในรายงานการสำรวจตำราเรียนระดับมหาวิทยาลัยของจีนในปี 2014 จำนวน 90 เล่ม ที่ตีพิมพ์หลังปี 2001 ทั้งในสาขาจิตวิทยาผิดปกติ (变态心理学) และสุขภาพจิต(心理健康教育) พบว่า ตำราเกือบทั้งหมดยังคงนำเสนอการรักเพศเดียวกันว่าเป็นความผิดปกติทางจิตหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ควรได้รับการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไข (Chen, 2014) เห็นได้ว่าตำราเรียนยังคงสะท้อนมุมมองที่ล้าสมัยและการตีตรา ซึ่งบ่งชี้ว่าการรับรู้ในวงการศึกษาและสาธารณะยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก

ในอดีตแม้กฎหมายจีนจะไม่รับรองหรือห้ามการบำบัดเพื่อเปลี่ยนเพศวิถีอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าคลินิกเอกชนหลายแห่งโฆษณาว่าสามารถรักษาความหลากหลายทางเพศได้ ผู้เข้ารับการรักษามักเป็นกลุ่มเยาวชนที่เผชิญแรงกดดันจากครอบครัว ดังเช่นในคดี “Baidu” (百度案) ซึ่งกล่าวถึงคลินิกแห่งหนึ่งในเมืองฉงชิ่งที่โปรโมตบริการแก้ไขสรณิยมรักเพศเดียวกันอย่างมีอาชีวะ ผู้เข้ารับการบำบัดบางรายรายงานว่าจะถูกใช้วิธีรุนแรง เช่น การช็อตไฟฟ้า การสะกดจิต ซึ่งวิธีการเหล่านี้นำมาซึ่งบาดแผลทางจิตใจและร่างกายอย่างใหญ่หลวง (Zhu, 2017: 11-12; Human Rights Watch, 2017)

สำนักข่าว BBC NEWS 中文 (2024) ได้รายงานข่าวจากกรณีของหลิงเออร์ (灵儿 ชื่อสมมติ) หญิงข้ามเพศในจีน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการใช้วาทกรรมทางการแพทย์

ในการควบคุมเพศวิถีที่แตกต่างจากบรรทัดฐานของสังคมอย่างชัดเจน ในปี 2023 เธอถูกครอบครัวส่งไปโรงพยาบาลจิตเวชแม้มีใบรับรองว่าเป็นบุคคลข้ามเพศ และถูกวินิจฉัยว่าเป็นโรควิตกกังวล (焦虑障碍) และมีอัตลักษณ์ทางเพศไม่สอดคล้องกับตนเอง (自我不和谐的性取向) ก่อนจะถูกบำบัดด้วยไฟฟ้าและยาโดยไม่ได้รับการยินยอม แม้เธอจะได้รับการชดเชยในภายหลัง แต่แพทย์ก็ยังยืนยันว่าอัตลักษณ์ของเธอเป็น “โรคที่รักษาไม่หาย” วาทกรรมลักษณะนี้ไม่เพียงสร้างความเจ็บปวดแก่ผู้ถูกบำบัด แต่ยังตอกย้ำว่าความหลากหลายทางเพศคือสิ่งผิดปกติที่ต้องแก้ไข

ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิทยาในบริบทของจีนในอดีต ไม่ได้เปิดพื้นที่ให้แก่ความหลากหลายทางเพศ แต่กลับกลายเป็นเครื่องมือของรัฐในการสร้างความจริงที่นิยามว่า เพศวิถีที่ถูกต้องต้องเป็นแบบที่รัฐยอมรับเท่านั้น ดังที่ฟูโกต์กล่าวไว้ว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้เป็นกลาง หากแต่เป็นเครื่องมือของอำนาจในการผลิต “ความจริง” ที่ยากจะโต้แย้ง และในกรณีของจีน “ความจริง” ดังกล่าวคือกรอบเพศวิถีที่รัฐยอมรับได้ มากกว่าการเปิดพื้นที่ให้ความหลากหลายทางเพศดำรงอยู่โดยเสรีและเท่าเทียม

แม้ปัจจุบันทัศนคติของชาวจีนจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่กลไกอำนาจที่ควบคุมวาทกรรมเพศวิถีก็ยังคงดำรงอยู่ ทั้งในระดับกฎหมาย นโยบายของรัฐ ระบบการศึกษา และวัฒนธรรมสื่อ ซึ่งยังคงจำกัดสิทธิในการพูด การแสดงออก และการดำรงอยู่ของกลุ่มเพศทางเลือก รวมถึงการยอมรับต่อเทพเจ้าและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถีชายรักรักชาย

3. การฟื้นคืนและการต่อรองของวาทกรรมชายขอบในบริบทสมัยใหม่

เทพเจ้าอู๋เอ๋อริสินซึ่งเคยถูกลบเลือนไปจากประวัติศาสตร์จีนหลังการปราบปรามในช่วงปลายราชวงศ์ชิง ได้กลับมาปรากฏตัวอีกครั้งในศตวรรษที่ 21 ในฐานะ “เทพแห่งความรักของชาว LGBTQ+” ผ่านการเล่าเรื่องและตีความใหม่ ท่ามกลางกระแสการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ จากวาทกรรมเดิมที่เคยจำกัดบทบาทให้เป็นเพียงตำนานชายรักรักชาย ได้ถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นสัญลักษณ์ของความภาคภูมิใจและการยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย

3.1 เทพเจ้าอู๋เอ๋อริสิน (兔儿神) ในฐานะที่พึ่งทางใจของชาว LGBTQ+

การฟื้นคืนของเทพเจ้าอู๋เอ๋อริสินในศตวรรษที่ 21 เริ่มเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี 2006 เมื่อหลู เว่ยหมิง (卢威明) นักพรตลัทธิเต๋า ได้ก่อตั้งศาลเจ้าเว่ยหมิงถึง

(威明堂) ขึ้นที่ไทเป โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพื้นที่ทางศาสนาที่โอบรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เขาได้กล่าวผ่านช่องทาง YouTube ของศาลเจ้าไว้ว่า:

“兔儿神庙的建立是为了给予同志族群寻求宗教慰藉……也借由兔儿神的祝福给予大家慈悲与爱。” (Weiming Tang, 2011)

(ศาลเจ้าเทพเจ้าหู่เออร์เลนก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ... และส่งมอบความเมตตาและความรักมาแก่ทุกคนผ่านพรของเทพเจ้าหู่เออร์เลน)

ศาลเจ้าแห่งนี้จึงทำหน้าที่เสมือนพื้นที่ต่อต้านวาทกรรมดั้งเดิมที่เคยกีดกันความหลากหลายทางเพศ โดยเปิดรับผู้ศรัทธาทุกเพศทุกวัยอย่างชัดเจน ตามคำประกาศของศาลเจ้าว่า:

“威明堂为「正信道教」道场。供奉同志守护神—兔儿神胡天保大爷.....性向不分异同皆可参拜” (WeiMing Shrine, n.d.)

(ศาลเจ้าแห่งนี้บูชาเทพเจ้าผู้พิทักษ์ของชาวรักร่วมเพศ - เทพเจ้าหู่เออร์เลน หูเทียนเป่า... ไม่ว่าจะมีความนิยมเช่นไร ทุกคนสามารถมากราบไหว้ได้)

กระบวนการพื้นดินนี้ไม่ได้ทำทนายจารีตดั้งเดิมโดยตรง แต่เลือกแนวทางประนีประนอมเพื่อรักษาความชอบธรรม ภายใต้อำนาจทางวัฒนธรรมและศาสนา ศาลเจ้าเลือกใช้แผ่นป้ายไม้สีแดง ที่จารึกชื่อ“兔儿神胡天保大爷” แทนรูปเคารพดั้งเดิมตามบันทึกในเอกสารโบราณ ซึ่งมักสร้างภาพจำที่ผิดจารีต ผิดทำนองครองธรรม

นอกจากนี้ ศาลเจ้าแห่งนี้บูชาเทพเจ้าหู่เออร์เลน (兔儿神) ในฐานะเทพเจ้าหลัก (主祀) ควบคู่กับ “ซานซานจิวโหว” (三山九侯) ซึ่งถือเป็นเทพปฐมบุชา (祖师) หรือเทพต้นสายประจำศาลเจ้าตามความเชื่อสายเต๋าของจีนตอนใต้ ทำให้ศาลเจ้าแห่งนี้ดูไม่แปลกแยกจากวัดเต๋าทั่วไป แต่เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อดั้งเดิม ลำดับการไหว้จะเริ่มจากศาลบรรพบุรุษซานซานจิวโหว (三山九侯祖师殿) แล้วจึงไปที่ศาลเจ้าเทพหู่เออร์เลน (兔儿神大爷殿) เพื่อแสดงความเคารพตามลำดับอาวุโส พิธีกรรมเช่นไหว้ก็ถูกปรับให้ร่วมสมัย โดยให้ผู้ศรัทธานำของที่ตนเองชื่นชอบมาถวาย เช่น ลูกอม ชา เหล้า ขนม ผลไม้ เครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์บำรุงผิว และสามารถนำกลับไปใช้เพื่อความเป็นสิริมงคลได้ ขณะสักการะ แนะนำให้ผู้ศรัทธาเรียกเทพเจ้าองค์นี้ว่า “ต้าเย่” (大爷 นายท่าน) แทนที่จะเรียกชื่อหู่เออร์เลนตรงๆ

เนื่องจากชื่อนี้เคยถูกใช้ในเชิงล้อเลียนหรือลดทอนคุณค่าของเทพในอดีต⁴ การเลือกใช้ถ้อยคำที่ให้เกิดริตเช่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่ศักดิ์สิทธิ์และนำเคารพให้แก่เทพเจ้าตูเอ้อร์สินในบริบททางศาสนา

3.2 เทพเจ้าตูเอ้อร์สิน (兔儿神) ในงานศิลปะและวัฒนธรรมร่วมสมัย

วาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าตูเอ้อร์สิน (兔儿神) ได้รับการฟื้นคืนในรูปแบบของศิลปะและสื่อร่วมสมัยที่เชื่อมโยงตำนานเข้ากับประสบการณ์ชีวิตของชาวเคียวรีในปัจจุบัน ทั้งในไต้หวัน ฮองกง และในกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล ศาสตราจารย์ Hongwei Bao (2025) กล่าวว่าเรื่องราวของตูเอ้อร์สิน (兔儿神) ยังไม่จบลงเพียงในอดีต แต่กำลังถูกชุบชีวิต ตีความใหม่ และทำให้มีความหมายต่อชีวิตของชาวเคียวรีในสังคมปัจจุบัน เขาชี้ว่าเทพองค์นี้ได้กลายเป็นเครื่องมือของการต่อรองกับข้อห้าม และเป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาที่ต้องการได้รับการมองเห็น

ตัวอย่างหนึ่งคือผลงานภาพยนตร์สั้นของผู้กำกับชาวอเมริกันเชื้อสายจีน Andrew Thomas Huang เรื่อง Kiss of the Rabbit God ซึ่งได้เข้าร่วมจัดแสดงในนิทรรศการ “Myth Makers – Spectrosynthesis III” ณ Tai Kwun Contemporary ฮองกง (2022-2023) ภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้นำเสนอเทพเจ้าตูเอ้อร์สินในฐานะเทพเจ้าผู้เปิดพื้นที่ให้กับความรักและอัตลักษณ์เพศที่หลากหลาย

วาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าองค์นี้ยังปรากฏในสื่อกระแสหลักของไต้หวัน เช่น ละครโทรทัศน์เรื่อง “ตำนานไต้หวัน” (戏说台湾) ตอน “เทพกระต่ายชกน่ารัก” (兔儿神弄姻缘) ออกอากาศในปี 2010 ซึ่งเล่าเรื่องราวความรักโรแมนติกแฟนตาซี โดยมีตัวละครเทพเจ้าตูเอ้อร์สินเป็นผู้จับคู่ให้กับคู่รัก และในซีรีส์อเมริกาเรื่อง American Gods (ฤดูกาลที่ 3 ปี 2021) ปรากฏตัวละครตูเอ้อร์สินในฐานะเทพเจ้าจีนโบราณที่ยังมีชีวิตในโลกปัจจุบัน

การปรากฏตัวของเทพเจ้าตูเอ้อร์สินในสื่อร่วมสมัยแสดงถึงการเคลื่อนไหวของวาทกรรมจากความเชื่อพื้นบ้านไปสู่ระดับสากล โดยมีผู้ผลิตวาทกรรมหลากหลายไม่ว่าจะเป็นนักศาสนา นักวิชาการ ศิลปิน หรือสื่อมวลชน เทพเจ้าผู้เคยถูกลืมหืมตาในฐานะสัญลักษณ์ของชาว LGBTQ+ เชื้อสายเอเชีย สิ่งนี้ไม่ใช่เพียงการรำลึกถึงอดีต แต่เป็นการเรียกคืนและตีความใหม่ เพื่อยืนยันการดำรงอยู่ของเพศวิถีที่เคยถูกทำให้เงียบ เทพองค์นี้จึงกลายเป็น “วาทกรรมต่อต้าน” (counter-discourse) ที่เสนอความจริง

⁴ 兔子 (tùzi) แปลว่ากระต่าย ในภาษาจีนเคยใช้เป็นคำแสลงไว้เรียกชายรักชาย

ชุดใหม่ที่รัฐไม่สามารถปฏิเสธได้ เป็นการต่อรองกับอำนาจที่เคยกดทับเพศวิถีชายรักชายทั้งในมิติศาสนา วิทยาศาสตร์ และนโยบายของรัฐ

สรุปและอภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมเกี่ยวกับเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสิน (兔儿神) ในแต่ละยุคสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างอำนาจ วาทกรรมและการผลิตความรู้ ตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์ ที่ว่าวาทกรรมมิได้เป็นเพียงชุดของถ้อยคำ หากเป็นกลไกที่กำหนดว่าอะไรสามารถถูกพูดถึงได้ และอะไรถูกทำให้เงียบ ในบริบทของจีนยุคจักรวรรดิเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสินถูกทำให้กลายเป็นเรื่องต้องห้ามผ่านกรอบกฎหมายและศีลธรรมแบบขงจื๊อ โดยมองว่าการบูชาเทพเจ้าองค์นี้เป็นพิธีกรรมนอกกรีต (淫祠) อันเป็นตัวอย่างของความรู้ชายขอบ (subjugated knowledge) ที่ถูกผลักออกจากระเบียบของความจริงกระแสหลัก

กระบวนการควบคุมยังคงปรากฏต่อเนื่องในยุคสมัยใหม่ แต่เปลี่ยนรูปแบบและกลไกเป็นควบคุมผ่านวาทกรรมวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิทยาที่นิยมความรักระหว่างเพศเดียวกันว่าเป็น “ความเปียงเบน” ที่ควรได้รับการรักษา ความรู้ที่ดูเหมือนเป็นกลางเหล่านี้ กลับกลายเป็นเครื่องมือของอำนาจในการกำหนดนิยามของ “สุขภาพ” และ “ความผิดปกติ” ตามแนวคิดของฟูโกต์ เรื่อง “อำนาจเชิงชีวะ” (biopower) ซึ่งหมายถึงอำนาจในการจัดการชีวิตและร่างกายของทั้งปัจเจกบุคคลและประชากรโดยอาศัยองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ธีรยุทธ บุญมี, 2557: 159-172) กรณีของเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสินจึงสะท้อนให้เห็นถึงการที่วาทกรรมเหล่านี้กลายเป็นกลไกในการกดทับความเชื่อและเพศวิถีชายขอบ แม้จะไม่มีข้อห้ามทางกฎหมายโดยตรง แต่การควบคุมในเชิงสัญลักษณ์กลับส่งผลให้เทพเจ้าองค์นี้เลือนหายไปจากความทรงจำสาธารณะเป็นเวลาหลายทศวรรษ

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 เมื่อวาทกรรมสิทธิมนุษยชน และความหลากหลายทางเพศเข้ามาเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับเทพเจ้าฟู่เอ๋อร์เสิน เปิดโอกาสให้เรื่องเล่านี้ถูกปรับและเล่าขานใหม่อย่างมีเกียรติ การฟื้นฟูความเชื่อในเทพเจ้าองค์นี้ที่ได้หวนสะท้อนให้เห็นถึงพลังของวาทกรรมชายขอบในการสร้างความหมายใหม่ ภายใต้บริบททางสังคมและการเมืองที่เอื้ออำนวย ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้หวนได้พัฒนาไปสู่สังคมที่เปิดกว้างและยอมรับความหลากหลายทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งผ่านการจัดกิจกรรมอย่าง Taipei Pride ที่จัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2003 การผ่านกฎหมายสมรสเท่าเทียมในปี 2019 (Cynthia Hung et al., 2024: 28) ซึ่งทำให้ไต้หวันเป็นดินแดนแห่งแรกในเอเชียที่รับรองการแต่งงานของคู่รักเพศเดียวกัน รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านการจัดตั้งสำนักงานความเสมอภาคทางเพศ (Gender Equality Committee หรือ 性别平等会) ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่สนับสนุนสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ ทำให้การฟื้นฟูความเชื่อและการบูชาเทพเจ้าตูเอ้อร์สินสามารถเกิดขึ้นได้อย่างอิสระ และได้รับการยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ไต้หวันจึงกลายเป็นพื้นที่ที่วาทกรรมใหม่สามารถเติบโตและแทรกซึมสู่สังคมได้โดยไม่ถูกปิดกั้น ในบริบทนี้ การตีความเทพเจ้าตูเอ้อร์สินใหม่ในฐานะ “เทพแห่งความรักของชาว LGBTQ+” จึงไม่ใช่เพียงการรื้อฟื้นตำนานที่เลือนหาย แต่คือการผลิต “ความจริงชุดใหม่” ที่ท้าทายระเบียบวาทกรรมดั้งเดิม

อย่างไรก็ตาม สถานะของเทพเจ้าตูเอ้อร์สินในจีนแผ่นดินใหญ่ ยังคงถูกกดทับและไม่ปรากฏพื้นที่บูชาสาธารณะหรือศาลเจ้าที่เป็นทางการ แต่ยังมีร่องรอยการบูชาในระดับส่วนบุคคลภายในกลุ่ม LGBTQ+ ที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Rednote (小红书) ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้เทพองค์นี้ยังคงอยู่ในสถานะความรู้ชายขอบ แต่ก็ยังมีความพยายามในการฟื้นคืนและสร้างพื้นที่ศรัทธาในรูปแบบใหม่ภายใต้ข้อจำกัดของสังคม

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากงานวิจัยนี้เน้นการวิเคราะห์เอกสาร จึงยังขาดเสียงของผู้ศรัทธาและผู้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในศาลเจ้า การลงพื้นที่สัมภาษณ์นักบวช ผู้ศรัทธาในศาลเจ้า หรือผู้ที่ตั้งโต๊ะบูชาส่วนตัวในจีนแผ่นดินใหญ่ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของเทพเจ้าองค์นี้ในมุมมองของผู้ศรัทธาได้ดีมากยิ่งขึ้น อีกประเด็นที่น่าสนใจคือการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเทพเจ้าที่มีสัญลักษณ์ร่วมกัน เช่น ตูเอ้อร์สิน (兔儿神) กับตูเอ้อร์เย่ (兔儿爷) ซึ่งแม้มีสัญลักษณ์ร่วมคือ “กระต่าย” (兔) แต่ต่างกันทั้งตำนาน บทบาท และสถานะทางวัฒนธรรม การเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เข้าใจกลไกของวาทกรรม อำนาจ และการประกอบสร้างความหมายของ “กระต่าย” ในวัฒนธรรมจีนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถขยายไปสู่การเปรียบเทียบกับความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศในไทยหรือประเทศอื่นในเอเชีย เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มร่วมและความแตกต่างในการสร้างอัตลักษณ์ผ่านความเชื่อและวัฒนธรรม

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในบริบทวัฒนธรรมจีน ช่วยลดอคติและเปิดพื้นที่ให้กับการยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกัน ผลงานวิจัยยังชี้ให้เห็นศักยภาพของวัฒนธรรมดั้งเดิมในการเป็นเครื่องมือเรียกร้องสิทธิมนุษยชนในสังคมร่วมสมัย ซึ่งยังคงเป็นประเด็นประจักษ์ในบางประเทศ และในประเทศที่มีความก้าวหน้าด้านสิทธิ LGBTQ+ อย่างประเทศไทย แนวคิดนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานสื่อสารสาธารณะ เช่น นิทรรศการ วรรณกรรม หรือโครงการรณรงค์เชิงวัฒนธรรม เพื่อสร้างพื้นที่พูดคุยเรื่องสิทธิอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- ไทยโพสต์. (2566, 16 พฤษภาคม). *กลุ่มทางสังคมที่สนับสนุน LGBT ในจีน ยุติการดำเนินไปแล้ว*. <https://www.thaipost.net/abroad-news/379568/>.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2557). *มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. สำนักพิมพ์วิภาษา.
- อดิสร จันทรสุษ Ojanen, C. F., Tee, T., นรุตม์ ศุภวรรธนะกุล รณภูมิ สามัคคีคารมย์ สกล โสภิตอาชาศักดิ์ และสุภมาส โตกทอง. (2563). *รายงานการศึกษารูปแบบการสนับสนุน LGBTI+ และ 4P (โครงการพัฒนาข้อเสนอแนะต่อการพัฒนารูปแบบและระบบการสนับสนุนสมาชิกครอบครัว เพื่อน คู่ชีวิต และผู้ให้บริการสุขภาพเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของประชากรกลุ่มความหลากหลายทางเพศ)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bao, H. (2025, February 14). *Fabulating the Rabbit God Story: Reclaiming Queer Asian Heritage*. Sage Publishing. <https://www.sagepub.com/explore-our-content/blogs/posts/sage-perspectives/2025/02/14/fabulating-the-rabbit-god-story-reclaiming-queer-asian-heritage#:~:text=match%20at%20L172%20the%20Rabbit,society%2C%20culture%20and%20queer%20people%E2%80%99s>.
- BBC News Chinese. (2024, December 12). *Behind China's first lawsuit in which a transgender person won compensation: Controversy over electroshock conversion therapy, forced hospitalization, and excessive medication*. <https://www.bbc.com/zhongwen/articles/c745e3vqj05o/simp>.

- Chen, A. (2014). *Homosexuality contents in Chinese university textbooks: Errors, stigmatisation and impact*. Gay and Lesbian Campus Association of China.
- Chiang, H. (2010). Epistemic modernity and the emergence of homosexuality in China. *Gender & History*, 22(3), 629–657.
- Choi, Y. (2015). Homosexual Stories of Fujian Area and Literati’s Awareness in the Ming and Qing Dynasties. *Literature and Culture Studies*, 2015(4), 69-77.
- Davidson, H. & Lin, C.H. (2023, March 7). *How a Rabbit God Became an Icon for Taiwan’s Gay Community*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2023/mar/07/how-a-rabbit-god-became-an-icon-for-taiwans-gay-community>.
- Dikter, F. (1995). *Sex, Culture and Modernity in China*. Hong Kong University Press.
- Guo, J. (2013). Visual Culture and Representations of Male Same-Sex Relationships in Late Imperial and Early Republican China. *Chung Cheng Chinese Studies*, 2013(2), 213-238.
- Guo, X. (2007). Did China Ever Decriminalize Homosexual. *Law and Social Development*, 2007(4), 51-61.
- Hinsch, B. (1990). *Passions of the cut sleeve: The male homosexual tradition in China*. University of California Press.
- Human Rights Watch. (2017). *Have You Considered Your Parents’ Happiness? : Conversion Therapy Against LGBT Youth in China*. Human Rights Watch. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/china1117_web_0.pdf.
- Hung, C., Gervais, T., Lear, C., & Hwang, J. (2024). 2023–2024 ได้หัวนในหนึ่งนาที่. กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐจีน.
- Jiang, S. (2020, August 14). ‘End of the Rainbow’: Shanghai Pride shuts down amid shrinking space for China’s LGBTQ community. CNN World. <https://www.cnn.com/2020/08/14/asia/shanghai-pride-shutdown-intl-hnk/index.html>.

- Kang, W. (2009). *Obsession: Male same-sex relations in China, 1900-1950*. Hong Kong University Press.
- Lai, X. (Ed.). (1985). *Min Xiao Ji · Min Za Ji (Ba Min Wenxian Congkan)*. Fujian People's Publishing House.
- Lin, X. (2009). *The Male Homosexuality Culture Phenomenon under the Legal Vision in Qing Dynasty* (Master's thesis, Chongqing University). CNKI. http://www.cnki.com.cn/KCMS/detail/detail.aspx?dbcode=CMFD&dbname=CMFD2009&filename=2009149770.nh&uniplatform=OVERSEA&v=_FXKKpDc5OEyaokY99ssSaKO loxcT85O kGvsH9A2cWC-QVo-7cBYqqLNw163BA-b.
- Pak, Y. (2021, July 8). *WeChat deletes Chinese university LGBT accounts in fresh crackdown*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/china/chinas-wechat-deletes-university-lgbt-accounts-2021-07-07/>.
- Shen, D. (1959). *Wanli Yehuo Bian xia ce*. Zhonghua Book Company.
- Sun, E., Chen, S., Cheng, Z., & Wei, J. (Eds.). (2011a). *Daoguang chongzuan Fujian tongzhi er (China Local Gazetteers Series: Provincial Gazetteers – Fujian, Vol. 4)*. Phoenix Press.
- Sun, E., Chen, S., Cheng, Z., & Wei, J. (Eds.). (2011b). *Daoguang chongzuan Fujian tongzhi si (China Local Gazetteers Series: Provincial Gazetteers – Fujian, Vol. 6)*. Phoenix Press.
- Szonyi, M. (2003). Hu Tianbao and the discourse of homosexuality in mid-Qing dynasty. *Journal of History and Anthropology*, 1(1), 67-82.
- Textbook Compilation Group of Ideological and Moral Cultivation and Legal Basis. (2023). *Ideological and moral cultivation and legal basis (2023 ed.)*. Higher Education Press.
- United Nations Development Programme & China Women's University. (2018). *Legal gender recognition in China: A legal and policy review*. UNDP.

- Wang, Y. (Ed.). (1993). *Yuan Mei quanji* (Vol. 4). Jiangsu Ancient Books Publishing House.
- Wei Ming Shrine. (n.d.). *Intro* [Facebook page]. Facebook. https://www.facebook.com/WeiMingShrine/?locale=zh_CN.
- Weiming Tang. (2011, March 6). *Lu Weiming fashi says: Why I established the Temple of the Rabbit God* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=l08InDloxOw>.
- Xu, X. (1999). The phenomenon of homosexuality in ancient Southeast China as seen in Mindu bieji. *Root Exploration*, 1999(01), 36-41.
- Zhu, J. (2017). *Handbook of advocacy for the legal rights of Tongzhi (Revised edition)*. Tongyu common language. <https://www.tycommonlanguage.com/post/中国同志法律权益倡导手册>.